

бухгалтерського обліку, їх переклад різними мовами, розробка Національних стандартів у різних країнах (у т. ч. і в Україні) сприяли значному зближенню бізнесменів різних країн, які через систему бухгалтерського обліку отримали можливість розуміти одне одного.

Подальше ускладнення ринкових відносин вимагає від господаря (власника) відповідної структуризації системи управління господарством..

Сьогодні управляти господарством (економікою) можна тільки на засадах ринкової логічної системи. Вона полягає в дотриманні такої логічної структурної побудови бухгалтерської системи, як інструменту управління: що я хочу робити на ринку (бізнес-план); що я фактично зробив (дані аналітичних рахунків та інших записів у відповідності до вищенаведених принципів), чи так зробив, як хотів (система контрольних таблиць); що і як робити далі (система аналітичних таблиць).

Така система вимагає відповідної структурної побудови бухгалтерського обліку (рахівництва) на кожному підприємстві за такою системою: намір діяльності - бізнес-план (що хочемо робити, як хочемо робити), фактичний облік (що як зроблено), контроль (де не так зроблено), аналіз (чому не так зроблено).

УДК 657.432

Сташенко Ю. В.,

к.е.н., доцент кафедри обліку
підприємницької діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Дебіторська заборгованість — це частина оборотного капіталу, а також вимоги на його отримання у вигляді готівки, матеріальних та інших ресурсів від господарюючих суб'єктів.

Існуючі класифікації заборгованості є неповними і, як правило, охоплюють лише одну ознаку. Пропонується класифікувати дебіторську заборгованість таким чином:

✓ залежно від терміну погашення — на довгострокову і поточну;

✓ залежно від операційного циклу — на товарну (операційну) і нетоварну (неопераційну).

Традиційна класифікація дебіторської заборгованості передбачає її розподіл за правовим критерієм на строкову або прострочену.

Окремо необхідно виділити безнадійну дебіторську заборгованість — рахунки, які покупці не оплатили. Такі борги списуються на збитки по закінченні строку позовної давності.

Сумнівний борг — це поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

Безнадійна дебіторська заборгованість — поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Величина сумнівних боргів визначається:

1) виходячи з платоспроможності окремих дебіторів;

2) виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на умовах наступної оплати;

3) на основі класифікації дебіторської заборгованості.

Нетоварна дебіторська заборгованість відображається в обліку під відповідними назвами і не входить до складу товарної дебіторської заборгованості.

Облік дебіторської заборгованості ведеться на рахунках бухгалтерського обліку згідно Плану рахунків та Інструкції про його застосування.

Інвентаризація дебіторської заборгованості полягає у виявленні за відповідними документами її залишків і ретельній перевірці обґрунтованості сум, які обліковуються на рахунках. При інвентаризації стану розрахунків із працівниками підприємства перевіряються звіти підзвітних осіб за виданими авансами із врахуванням їх цільового призначення; виявляються невикрачені суми заробітної плати, які підлягають депонуванню, а також суми та причини виникнення пере виплат працівникам; обґрунтованість відображеної в бухгалтерському обліку заборгованості за недостачами та крадіжками.

Для оцінювання рівня, структури дебіторської заборгованості, ефективності інвестування в дебіторську заборгованість фінансових засобів, визначення фактично непогашеної заборгованості за

попередні періоди потрібно проводити аналіз дебіторської заборгованості.

Аналіз розрахунків з покупцями та замовниками за строками виникнення заборгованості та термінами погашення дає змогу визначити ефективність дій підприємства щодо надання знижок і кредитів.

Збільшення або зниження дебіторської і кредиторської заборгованості приводять до зміни фінансового становища підприємства. Значне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською може привести до так званого технічного банкрутства. Це пов'язано із значним відверненням засобів підприємства з обороту і неможливістю гасити вчасно заборгованість перед кредиторами. На підставі цього необхідно проводити моніторинг і аналіз стану розрахунків.

Дебіторська заборгованість — це фінансовий актив, який є контрактовим правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства. Визнається як актив, коли підприємство стає стороною контракту і внаслідок цього має юридичне право отримувати грошові кошти. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю.

Джерелом аналізу дебіторської заборгованості є баланс підприємства, примітки до фінансових звітів, дані аналітичного та синтетичного обліку, нормативно-методичні документи з обліку, інвентаризації, звітності, контролю, внутрішня звітність.

Важливим моментом в управлінні дебіторською заборгованістю є підвищення її якості, чого можна досягти шляхом: всебічного оцінювання фінансового стану потенційних дебіторів, їх платоспроможності, репутації, терміну існування, диверсифікації клієнтури; визначення максимальної суми боргу в цілому та на одного клієнта (лімітування дебіторської заборгованості); використання різних форм забезпечення повернення боргу.

Саме ефективна організація розрахунків повинна активно сприяти зміцненню договірної дисципліни; підвищенню відповідальності підприємств за своєчасне і в повному обсязі здійснення платежів за всіма зобов'язаннями; прискоренню обороту оборотних коштів; зменшенню видатків обігу; ефективному використанню тимчасово вільних коштів та ін.